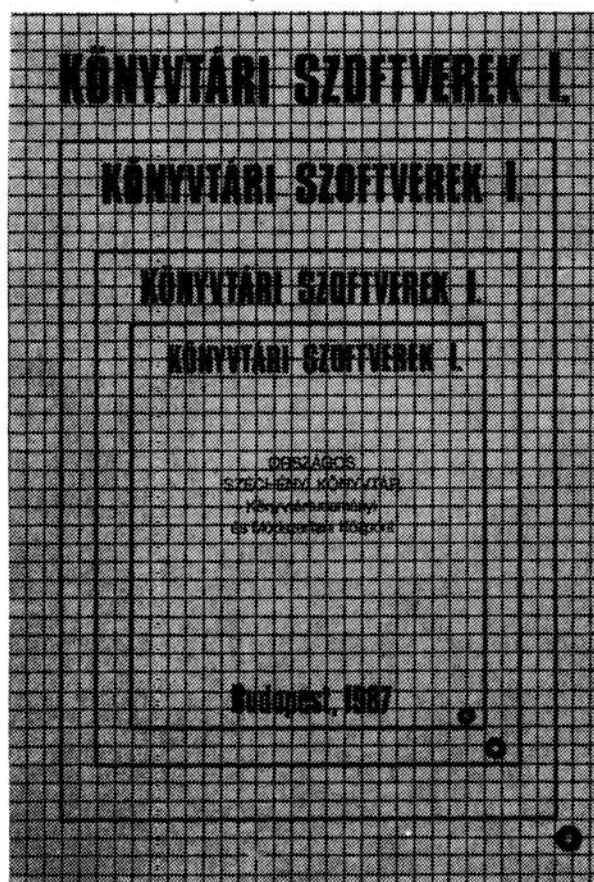

Beszámolók □ Szemlék □ Referátumok

A hazai piac mikroszámítógépes könyvtári programjai

Könyvtári szoftverek I. / Szerk. Bárdosi Mária; a szoftvereket tesztelte Szőnyi Katalin. — Bp.: Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központ, 1987. — [50] p.

Az utóbbi egy-két évben már sok könyvtáros szakmai bemutatón, tanfolyamon, konferencián jelentek meg különféle mikroszámítógépes progra-

mok. Ezek az alkalmak jól példázzák az irántuk való érdeklődés fokozódását. A *Könyvtári szoftverek* című itt bemutatott KMK-sorozat az első, amely a könyvtárakban alkalmazható programokról rendszeres — évi kétszeri — tájékoztatásra vállalkozik.

A sorozat első karton-tékájában tizenkét kifejezetten könyvtári célú, vagy többek között a könyvtári munkában is jól használható mikroszámítógépes program "röplapos" ismertetését kapjuk kézhez. A tizenkét programból tíz Commodore-64-re készült. Egy program M08X-en fut, továbbfejlesztett változata pedig IBM PC-kompatibilis gépeken. Négy program a kölcsönzés, kettő a szövegszerkesztés gépesítését teszi lehetővé. A kínálatban ezenfelül még katalóguskészítő, állomány-ellenőrző, bibliográfiai, adatbázis-kezelő és többé-kevésbé univerzális könyvtári program is található.

A programok egy része kifejezetten célprogram, a másik rész konkrét körülményekhez igazítható, "generálható" rendszer. Ez utóbbiak között van olyan, amelyet maga a számítástechnikai ismeretekkel nem rendelkező könyvtáros generálhat, és olyan is, amelynek generálását a készítő megrendelésre végzik — rövid határidőre. A teljesen önálló készítésű programok olyanokkal váltakoznak, amelyekről sejthető, hogy a számítástechnikusok széles körében elterjedt, közkézen forgó szoftverek könyvtárosított-magyarosított változatai. Egy-két programról ugyan publikáltak már részletes beszámolót, de a nagy többségről valószínűleg ezúton értesülhet először a könyvtárosok széles köre.

Összesen két szoftvert jegyez ugyanaz a szerző. Ez a szerzői tarkaság híven tükrözi a valóságot.

Külön dicséret illeti a sorozat "röplapos" formáját. Így a leírásokat szétválogathatjuk, saját szempontjaink szerint rendezhetjük, aminek igazi előnyét akkor élvezhetjük majd, ha sok ilyen anyagunk

gyűlik össze. A leírások tartalmát gazdaságos és gyakorlatias előadásban kapjuk. A legfontosabb, hogy szövegük a könyvtáros nézőpontjából közli a programtermékek jellemzőit.

A programok bemutatásának szerkezete általában egységes: az alkalmazás területének tömör megfogalmazása, a készítő(k), a forgalmazó, a géptípus megnevezése, aztán a programnyelv, az ár, az elkészülési év adata a sorrend. Ezután a programmal kezelhető adatállomány nagyságáról és fő jellemzőiről tájékoztat néhány sor. Az alaptájékoztató után jön a program működésének leírása és értékelése, különös tekintettel a könyvtári használhatóság szempontjaira. Ezenkívül általában megtudjuk, hogy mennyire "barátságos" a program, igényel-e számítástechnikai ismereteket, milyen dokumentáció van hozzá, használható-e magyar karakterkészlettel. Az utolsó adatblokk a referenciahelyeket sorolja fel.

A programokat alaposan meg kellett ismerni ahhoz, hogy röviden sokat lehessen róluk elmondani. A készítőktől nyilvánvalóan nem lehetett volna megkövetelni, hogy programjukat, különösen a könyvtári használhatóságot illetően, objektíven értékeljék. Ezt a számítástechnikai és könyvtári ismereteket egyaránt igénylő, apróságokra kitérő, figyelmet és átfogó rálátást egyaránt megkívánó pótlólagos munkát, azaz a programok szakmai tesztelését *Szőnyi Katalin* végezte el. Ennek köszönhetően az ismertetések a programok pozitívumaira és gyenge pontjaira egyaránt rámutatnak, rokonszenves módon ötvözve a programok népszerűsítését és a potenciális felhasználó könyvtárak érdekvédelmét.

A következő néhány észrevételt azért ajánljuk a kiadvány gondozóinak szíves figyelmébe, mert itt végül is egy folytatólagos vállalkozásról van szó, amelyben talán valamit érvényesíteni lehet belőlük.

- ◆ Még érzékletesebbé tennék a programokról alkotott képet a működési sebességek adatai. Például a Commodore-64-es kölcsönzés-nyilvántartó programokról jó lenne hozzátétőlegesen tudni, hogy mennyi ideig tart (mondjuk) három könyv visszavétele és kettő kikölcsönzése, vagy hogy egy C-64-es katalóguskészítő program mennyi idő alatt rendez sorba egyetlen szempont szerint (mondjuk) 400 tételt, mekkorák a nyomtatási idők stb.
- ◆ Úgy tűnik, hogy a programok gazdái különbözőképpen értelmezték a referenciahely fogalmát. Aki 27 referenciahelyet sorolt fel, nyilván arra gondolt, hogy az érdeklődők minden felhasználót bizvást felkereshetnek. Aki egyetlen referenciahelyet adott meg, az feltehetőleg megbeszélte egyik felhasználójával, hogy szíveskedik vállalni az érdeklődők tájékoztatásával járó fáradságot.

Mivel ez nagyon fontos információ, a továbbiak-

ban néhány "igazi" referenciahelyet kellene közölni, és mellette külön felsorolni, hány helyen vették használatba a programot az adott időpontig.

- ◆ Miközben elképzelhetők annyira közeli rokonságban lévő programok, hogy természetesnek tartjuk egy-egy sorszámra való nyilvántartásukat, addig az első füzet egy sorszámra tett programjai között nem ilyen szoros a kötelék. Egyszerűbb és világosabb lett volna 12-ig folyamatosan számozni őket. Az utolsó, 10b jelű termék viszont nem program, illetve nemcsak program, hanem bővítőkártya a C-64-hez, amely a magyar karakterkészletre való átváltást teszi lehetővé. Bár feltétlenül helye van a kiadványban, mégis jobban tetszett volna valamiféle speciális megjelölése ("... + 1" vagy "A").
- ◆ Az árak csökkenése a PC-k felé tereli az érdeklődést. Erősítene ezt a tendenciát az is, ha az ismertetett programokon belül nőne az IBM PC, illetve az IBM PC-kompatibilis programok aránya.

Az első füzet ára 26 Ft, tehát a 13 termékről egyenként 2 Ft-ért kaptunk nem kevés releváns információt. Dicséretesen józan árkalkuláció. Ekkora összeget – remélhetőleg később sem sokkal nagyobb – meg tudnak fizetni a legérzékenyebb kis és közepes közművelődési és szakkönyvtárak is.

A *Könyvtári szoftverek* jövője nagyban függ attól, hogy eljut-e hozzá az új programok híre. A tudományos, műszaki és egyéb szakkönyvtárak könyvtárosai környezetükben, fenntartó intézményüknél egyre gyakrabban találkozhatnak számítógéppel és olyan kollégákkal, akik – akár kedvtelésből is – megírnak egy-egy könyvtári programot. Aki ilyenről tudomást szerez, segítse elő e sorozat és a szoftverszerzők "találkozását".

Az igazi megoldást – persze – a programok "köteles példányainak" beszolgáltatása jelentené. Mindez azonban a problémák tömegét veti fel. E tekintetben gyors megoldás nem is várható. Ezért kell örülnünk annak, hogy a könyvtári programok számbavételének, leírásának, gyűjtésének és terjesztésének megvalósítása felé a sorozat tett egy határozott lépést.

Szőllősy Éva
(MTI)